

Versio 4.2.2021

Hyväksytty 4.2.2021 julkaistavaksi kommentoitavaksi otakantaa.fi –palvelussa

Palveluvalikoimaneuvoston suositus

Kroonisen lanneselkävivun hoito luudutuskirurgialla ja sen jälkeinen kuntoutus

Luudutuskirurgia kuuluu terveydenhuollon palveluvalikoimaan nikaman höltymästä ja siihen liittyvästä nikaman siirtymästä, välilevyrappeumasta tai välilevytyräleikkauksen jälkitilasta johtuvan vaikean kroonisen selkävivun hoidossa, mikäli asianmukaisella konservatiivisella hoidolla ja kuntoutuksella ei ole saavutettu riittävää oireiden lievenemistä. Ennen leikkauspäätöstä tulee tehdä Käypä hoito –suosituksen mukaiset kuvantamistutkimukset.

Kotiutuessa potilaalle tulee antaa ohjeet omatoimiseen kuntoutumiseen.

Leikkauksen jälkeen toipumisen eteneminen tulee kontrolloida noin kolmen kuukauden kohdalla vastaanottokäynnillä, johon sisältyy röntgenkuvaus. Mikäli potilaan kuntoutuminen ei edisty asianmukaisesti, tulee hänet viimeistään tässä vaiheessa ohjata moniammatilliseen kuntoutukseen.

Sisällys

1.	Suosituksen kohde, rajaukset ja tietopohja	1
2.	Terveysongelma	1
3.	Arvioitava menetelmä	2
4.	Nykyinen tutkimus- ja hoitokäytäntö sekä menetelmä, johon verrataan	3
5.	Vaikuttavuus, turvallisuus ja näytön arviointi	3
6.	Menetelmän kustannukset, kustannusvaikuttavuus ja budjettivaikutukset	3
7.	Eettiset ja järjestämiseen liittyvät näkökohdat	5
8.	Johtopäätökset	5
9.	Yhteenvedo suosituksesta	7
10.	Lisänäytön kerääminen ja suositusten vaikutusten seuranta	7

Suosituksessa käytettyjen lähteiden luettelo on Palkon valmistelumuiston liitteenä.

Lyhenteet

PREM	Patient Reported Experience Measures; potilaiden raportoima tieto asiakaskokemuksesta
PROM	Patient Reported Outcome Measures; potilaiden raportoimaan terveyteen ja toimintakykyyn liittyvät mittarit.

Palkon suosituksista

Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto Palkon tehtävänä on ohjata julkisesti rahoitettujen terveyspalveluiden järjestämistä antamalla suosituksia siitä, kuuluuko arvioitu terveydenhuollon menetelmä terveydenhuollon palveluvalikoimaan tietyn terveysongelman tutkimuksessa, hoidossa tai kuntoutuksessa.

Palkon suositus koostuu tästä varsinaisesta suosituksesta, valmistelumuistiosta ja tiivistelmästä. Suositus julkaistaan taustamateriaaleineen [kotisivuilla](#) suomeksi. Tiivistelmä julkaistaan myös [ruotsiksi](#) ja [englanniksi](#).

Suosituksot perustuvat parhaaseen hyväksymishetkellä käytävissä olleeseen lääketieteelliseen ja muuhun tietoon. Suositus on voimassa toistaiseksi, ellei voimassaoloaikaa ole rajoitettu.

Terveydenhuollon palveluvalikoiman määrittely sekä Palkon toiminta perustuu [terveydenhuoltolain \(1203/2014\) 7a](#) ja [78a](#) §:ään sekä [terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvostosta annettuun valtioneuvoston asetukseen \(63/2014\)](#) muutoksineen ([718/2017](#) ja [995/2019](#)).

[Palkon hyväksymä käsikirja](#) sisältää tarkemman kuvauksen käsittelyprosessista ja palveluvalikoiman määrittelyn periaatteista.

Palkon suositus ei ole kannanotto siihen, miten yksittäistä potilasta tulisi tutkia, hoitaa tai kuntouttaa, vaan siitä päätetään [potilaslain](#) mukaisesti hyödyt ja haitat yksittäistapauksessa punniten. Harkittaessa käytettäväksi menetelmää, joka on rajattu palveluvalikoiman ulkopuolelle, tulee huomioida [terveydenhuoltolain 7a §:n 3 momentin](#) säännös poikkeamisen lääketieteellisistä edellytyksistä. Poikettaessa palveluvalikoimasta korostuu velvollisuus perustella ja kirjata ratkaisun perusteet.

[Sairausvakuutuslain](#) mukaan palveluvalikoiman ulkopuolelle rajatusta hoidosta ei voi saada sairausvakuutuskorvausta.

STM051:00/2020
VN/24922/2020

1. Suosituksen kohde, rajaukset ja tietopohja

Tämä suositus koskee nikamakaaren höltymää (spondylolyysi M43.0) ja siihen liittyvää nikaman siirtymää (spondylolyttinen spondylolisteesi M43.1), välilevyrappeumaa (M51.3) ja välilevytyräleikkauksen jälkitilaa (M51.1) (mukaan lukien toistuva tai uusiutuva välilevytyrä ja välilevytyräleikkauksen jälkeinen kiputila). Suositus koskee yli 15-vuotiaita potilaita. Suosituksen tarkoitus on kuvata menetelmät, jotka ovat käytettävissä julkisesti rahoitetussa terveydenhuollossa näiden sairauksien tutkimuksessa, hoidossa ja kuntoutuksessa. Suositus korvaa sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2005 yhtenäisissä hoidon perusteissa julkaiseman suosituksen lanneselän yliliikkuvuuden (instabiliteetti) kiireettömästä leikkaushoidosta.

Suositus koskee lannerangan luudutusleikkauksia, joiden toimenpidekoodi on NAG60-63, NAG65-67 tai NAG99 silloin, kun ne tehdään edellisessä kappaleessa todettujen diagnoosien johdosta.

Suositus ei koske lanneselän selkäydinkanavan ahtauman ahtaumanleikkauksen yhteydessä tehtävää luudutusta, jota on käsitelty Palkon aiemmassa ko. leikkaushoitoa ja sen jälkeistä kuntoutusta koskevassa suosituksessa.¹ Tämä suositus ei koske myöskään muista syistä, kuten murtumien vuoksi tehtäviä lannerangan alueen luudutusleikkauksia.

Suositus perustuu Palkon tilaamaan kirjallisuuskatsaukseen, THL:n kotisivuilla julkaistuun avoimeen dataan, kansallisesta selkärekisteristä saatuihin tietoihin sekä Palkon tuki- ja liikuntaelinten sairauksien jaoston jäsenten asiantuntemukseen.

2. Terveysongelma

Nikamankaaren höltymä (spondylolyysi) on tyypillisesti L5-nikamaan kasvuiässä kehittyvä nikamakaarenvarren luupuutos, eräänlainen valenivel, jonka taustalla voi olla kasvun aikainen yllirasitus tai perinnölliset syyt. Noin kuudella prosentilla aikuisista suomalaisista on kuvantamistutkimuksissa todettava spondylolyysi ja heistä noin puolella sen edetessä muodostuva nikaman siirtymä eli spondylolisteesi. Useimmiten ne ovat täysin oireettomia. Nikamakaaren höltymään liittyvässä nikaman siirtymässä (spondylolyttinen spondylolisteesi) selkäydinkanava säilyy yleensä väljänä, mutta juurikanavat saattavat ahtautua. Tällainen nikamansiirtymä esiintyy tavallisimmin lannerangan L5–S1-nikamavälissä. Tilaan liittyy useimmiten myös iän myötä etenevä välilevyn rappeutuminen.

Välilevyrappeuma (diskusdegeneraatio) on useimmiten normaaliin ikääntymiseen liittyvä ilmiö, joka heikentää nikamavälin tukevuutta. Rappeuman taustalla ovat iän myötä sidekudoksen proteiineissa ja niitä ympäröivässä väliaineessa tapahtuvat muutokset. Rappeumaperäinen oireilu vähenee useimmiten vuosien kuluessa itsestään selkärangan jäykistyessä.

Nikamankaaren höltymän ja siitä johtuvan nikaman siirtymän sekä välilevyrappeuman tyypillisiä oireita ovat selän pettämisen tai katkeamisen tunne, puukoniskumainen paikallinen selkäkipu sekä

¹ <https://palveluvalikoima.fi/lannerangan-selkaydinkanavan-ahtauma>

STM051:00/2020
VN/24922/2020

39 etenkin siirtymässä hermojuurten ärsytyksestä johtuva säteilykipu alaraajaan. Oireita voi olla
40 potilasta tutkittaessa vaikea arvioida luotettavasti. Kipuoireet ovat usein vaihtelevia, pitkäkestoisia,
41 mutta ennusteeltaan hyviä. Pitkittyneitä ja vaikeita kipuja voidaan arvioida kipujanalla ja Oswestry
42 toimintakykyindeksin² avulla.

43
44 Selkäkipu on yleisimpiä perusterveydenhuollon käyntisyitä. Valtaosa kivuista on lyhytaikaisia, eikä
45 kuvantamistutkimuksia suositella alkuvaiheessa. Näin ollen on vaikea arvioida, mikä osa käynneistä
46 johtuu nikamankaaren höltymästä tai välilevyrappeumasta. Sama koskee myös kuntoutuksen ja
47 erikoissairaanhoidon käynnejä. Joka tapauksessa voidaan arvioida, että vain pieni osa höltymästä tai
48 välilevyrappeumasta johtuvista selkäkivuista on niin vaikeita ja pitkäaikaisia, että
49 luudutusleikkauksen harkinta on aiheellista.

50
51 Maksettuja sairauspäivärahoja sekä työkyvyttömyyseläkkeitä koskevissa tilastoissa diagnoosi
52 kirjataan ICD-10-koodilla vain kolmen merkin tarkkuudella. Tästä seuraa, että tilastoista ei voida
53 selvittää nikamankaaren höltymän tai välilevyrappeuman vuoksi maksettujen etuuksien määrää
54 eikä niiden saajien lukumäärää.

55

56 3. Arvioitavat menetelmät sekä menetelmät, joihin verrataan

57

58 Suosituksessa arvioidaan

- 59 • lannerangan luudutusleikkausta verrattuna konservatiiviseen hoitoon
- 60 • viimeistään 1 vuoden kuluessa leikkauksesta aloitettua kuntoutusta siihen, ettei
61 leikkauksen jälkeistä kuntoutusta järjestetä tai potilaalle annetaan ainoastaan kirjalliset
62 omahoito-ohjeet.

63

64 Luudutusleikkauksessa tavallisin leikkausmenetelmä on sisäinen kiinnitys käyttämällä
65 pedikkeliruuveja ja tankoja, jolla saavutettava välitön tukevuus mahdollistaa potilaan liikkumisen
66 heti leikkauksen jälkeen. Lopullinen paraneminen vaatii elimistön oman biologisen
67 luutumisprosessin, joka kestää kuukausia. Luutumisprosessin aikaansaamiseksi asetetaan nikamien
68 poikkihaarakeiden väliin luunsiirre ja/tai välilevytilaan välilevykudoksen poiston jälkeen muovi- tai
69 metallikehikko.

70

71 THL:n tilastotietojen mukaan lannerangan luudutusleikkausten määrä on viime vuosina vakiintunut
72 noin kahteen tuhanteen leikkaukseen vuodessa. Selkärekisteristä saadun tiedon mukaan noin 30 %
73 rekisteröidyistä luudutusleikkauksista olisi tehty nikamankaaren höltymän ja siihen liittyvän nikaman
74 siirtymän takia. Tämän perusteella tämän suosituksen piiriin kuuluvia leikkauksia tehtäisiin
75 vuodessa noin 600 kpl.

76

---

² <https://www.kaypahoito.fi/xmedia/ykt/oswestry.pdf>

STM051:00/2020
VN/24922/2020

77 **4. Nykyinen tutkimus- ja hoitokäytäntö**

78

79 Nyt tarkasteltavina olevien diagnoosien osalta Alaselkävivun Käypä hoito –suosituksessa³ (2017) on
80 ohjeistus alaselkävivun tutkimuksen ja hoidon toteutukseen. Hoito on lähtökohtaisesti ei-
81 leikkauksellista. Kirurgista hoitoa vaativasta sairaudesta voi olla kysymys, kun kivut ovat
82 konservatiivisesta hoidosta huolimatta pitkittyneitä ja invalidisoivia ja kun kuvantamistutkimusten
83 ja kliinisten tutkimusten löydökset eivät ole ristiriitaiset.

84

85 Käytettävissä ei ole tietoa siitä, miten tutkimus ja hoito käytännössä toteutuu eri puolilla maata.

86 **5. Vaikuttavuus, turvallisuus ja näytön arviointi**

87

88 *Luudutuskirurgia verrattuna konservatiiviseen hoitoon tai kuntoutukseen*

89

90 Kirjallisuuskatsauksen perusteella arvioituna luudutuskirurgian vaikuttavuudesta kroonista
91 selkäkipua kokevilla potilailla tehdyt tutkimukset eroavat toisistaan potilasaineistojen ja
92 vertailuintervention sisällön puolesta. Norjassa tehtyjen luudutusleikkauksen vaikuttavuutta
93 kognitiiviseen terapiaan vertailevien tutkimusten tuloksien perusteella ei voi tehdä selkeitä
94 johtopäätöksiä luudutusleikkauksen tai kognitiivisen terapian välisestä paremmuudesta (Brox 2003,
95 Brox 2006). Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan luudutusleikkaus on vaikuttavuudeltaan
96 intensiivisistä kuntoutusta hieman parempi (Fairbank 2005). Kroonista selkäkipua kokeneilla,
97 pitkään työkyvyttömänä olleilla potilailla, joilla on kuvantamistutkimuksissa todettu
98 välilevyrappeuma, saavutetaan ilmeisesti hieman parempi hoitotulos kuin konservatiivisesti
99 hoidetuilla potilailla, joilla hoito aloitetaan intensiivisellä kuntoutuksella, jolloin osalle potilaista
100 joudutaan tekemään luudutusleikkaus myöhemmin.

101

102 Kahden muun tutkimuksen mukaan luudutusleikkaushoito tuo potilaalle paremman kivun
103 lievityksen ja toimintakyvyn kuin konservatiivinen hoito (Fritzell 2001, Ohtori 2011). Näistä toisessa
104 valitsemiskriteerinä oli löydös välilevytyrän varjoainetutkimuksessa, joka ei ole Suomessa käytössä,
105 ja toisessa konservatiivinen hoito oli terveydenhuollossa tavanomaisesti annettavaa, eikä siihen
106 sisältynyt intensiivistä kuntoutusta. Missään tutkimuksessa ei ole raportoitu päätöksenteon
107 kannalta tärkeimpiä tietoja eli kliinisesti merkittävän muutoksen, hyvän paranemisen ja huonoon
108 tilaan jäämisen todennäköisyyksiä leikkaus- ja kuntoutusryhmissä.

109

110 Spondylolyyttisen nikamasiirtymän hoidossa luudutuskirurgialla on ilmeisesti merkittäväkin
111 vaikuttavuutta nuorilla tai keski-ikäisillä aikuisilla, joiden toiminnanvajavuudet ovat kroonisen kivun
112 vuoksi vaikeat.

113

114 Luudutusleikkauksen vaikuttavuutta selvittelleet tutkimukset ovat arvioineet erilaisia potilasryhmiä
115 ja vertailussa on ollut erilaisia hoitoja. Satunnaistettujen tutkimusten mukaan luudutuskirurgialla
116 lienee vaikuttavuutta joissakin potilasryhmissä. Tämänkin tiedon yleistettävyyttä Suomessa
117 hoidettaviin potilaisiin on vaikeaa. Tämän hetkinen tutkimustieto kuitenkin puoltaa

³ <https://www.kaypahoito.fi/hoi20001>

STM051:00/2020
VN/24922/2020

118 luudutuskirurgian leikkausharkintaa potilailla, joilla on vaikeita ja pitkäaikaisia toimintarajoituksia,
119 mutta tarvitaan lisää tutkimustietoa satunnaistetuilla asetelmilla sekä Kansallisen selkärekisterin
120 avulla.

121

122 *Leikkauskomplikaatiot*

123 Tavallisimpia selkäleikkausten leikkauksenaikaisia komplikaatioita ovat kansalliseen selkärekisteriin
124 tähän mennessä kerääntyneen aineiston perusteella kovakalvon vauriot (4 %), luunmurtuma (1.3
125 %), hermojuuren vauriot (0.2 %) ja verisuonivaurio (0.2 %). Leikkauksen jälkeen osastohoidon
126 aikana vajaa 10 % potilaista saa rekisteriin kertyneen tiedon perusteella komplikaation ja näistä
127 suurin osa on lieviä ja ohimeneviä, mutta pieni osa vaatii jopa uusintaleikkauksen. Yleisimpiä ovat
128 virtsantulovaikeus, uusi radikulaarilöydös ja selkäydinkanavan verenpurkauma. Nämä komplikaatiot
129 voivat pitkittää hoitoa ja toipumista, mutta eivät useimmiten vaikuta toiminnalliseen tulokseen.
130 Kotiutuksen jälkeen ilmenevistä komplikaatioista yleisimpiä ovat infektiot. Niiden yleisyydestä ei
131 rekisteriin kerääntyneen aineiston perusteella voi vielä tehdä arvioita, mutta tiedon kattavuuden
132 parantuaessa yleisyyttä on mahdollista tulevaisuudessa tarkastella.

133 *Luudutusleikkauksen jälkeisen kuntoutuksen vaikuttavuus*

134

135 Heti luudutusleikkauksen jälkeen aloitettu terapeutista harjoittelua ja kognitiivis-behavioraalisia
136 menetelmiä yhdistävä kuntoutus saattaa vähentää selkäkivusta johtuvaa toiminnallista haittaa
137 enemmän kuin pelkkä terapeutin harjoittelu ja saattaa lievittää myös selkäkipua vuoden
138 seurannassa. Tutkimuksista ei kuitenkaan voida päätellä, minkälaisilla kuntoutujilla vaikuttavuutta
139 on odotettavissa. Luudutusleikkauksen jälkeen hyvän toimintakyvyn omaavilla pelkkä liikunnallinen
140 kuntoutus ei ole vaikuttavaa.

141

142 **6. Menetelmän kustannukset, kustannusvaikuttavuus ja budjettivaikutukset**

143

144 Yhdestä luudutusleikkauksesta terveydenhuollolle aiheutuvien kustannusten määrä vaihtelee
145 merkittävästi leikkaustekniikan ja leikkauksen laajuuden mukaan. Esimerkiksi Helsingin ja
146 Uudenmaan sairaanhoitopiirissä tavallisimpien luudutustoimenpiteiden keskimääräinen hinta
147 vaihteli vuonna 2020 noin 9 350 eurosta lähes 15 000 euroon.

148 Koska ei ole saatavissa tarkkaa tietoa siitä, miten tämän suosituksen piirissä olevat leikkaukset
149 jakautuvat, tarkkaa budjettivaikutusta ei voida laskea.

150 Kirjallisuuskatsauksen yhteydessä haettiin tietoja myös kustannusvaikuttavuudesta, mutta sellaista
151 ei löydetty. Kansallisesta selkärekisteristä saadun tiedon mukaan 85 prosenttia potilaista, joille
152 tehtiin lannerangan luudutusleikkaus nikamankaaren höltymän takia, oli alle 65-vuotiaita. Näin

STM051:00/2020
VN/24922/2020

153 ollen työelämässä olevien potilaiden toimintakyvyn mahdollisella palauttamisella on myös
154 terveydenhuollon ulkopuolisia epäsuoria kustannuksia pienentävä vaikutus.

155

156 **7. Eettiset ja järjestämiseen liittyvät näkökohdat**

157

158 Koska luudutusleikkauksen vaikuttavuutta koskeva tutkimusnäyttö on ristiriitaista, korostuu
159 huolellinen potilasvalinta, jotta ainoastaan leikkauksesta todennäköisimmin hyötyvät potilaat
160 altistuvat sen riskeille.

161 Kansallisen selkärekisterin kattavuutta on lisättävä kohdassa 10 kuvatun mukaisesti, jotta saadaan
162 luotettavaa tietoa leikkausten lukumääristä, leikkausindikaatioista, leikkaustoimenpiteistä sekä
163 hoidon vaikuttavuudesta ja mahdollisista alueellisista eroista. Rekisteristä saadaan jo nyt potilaiden
164 raportoimaa tietoa koetusta terveyshyödystä (PROM) sekä potilaiden kokemuksista (PREM).

165 Ns. keskittämisasiäsetuksen (582/2017, muutettu 8/2021), mukaan vaativat selkäleikkaukset tulee
166 keskittää viiteen yliopistolliseen sairaalaan. Lisäksi muu selkäkirurgia tulee keskittää yksiköihin,
167 joissa tehdään vähintään noin 150 selkäleikkausta vuodessa. Tämä määrä voidaan kuitenkin
168 erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksella alittaa asetuksessa mainituin
169 ehdoin.

170 **8. Johtopäätökset**

171

172 Palko toteaa johtopäätöksensä, että kroonisen selkävun tutkimus ja hoito tapahtuu ensisijaisesti
173 perusterveydenhuollossa tai työterveyshuollossa.

174 Nikamakaaren höltymästä tai välilevyrappeumasta johtuvan kroonisen selkävun hoidossa
175 kuntoutus on aina ensisijainen hoitovaihto luudutusleikkaukseen nähden. Keskeinen tavoite on
176 kivun kroonistumisen estäminen, mihin pyritään aktiivista hoitoa tukevalla otteella sekä potilaan
177 aiheettoman huolen poistamisella. Kuntoutuksessa voidaan soveltaa samoja periaatteita kuin
178 jäljempänä on kuvattu luudutuskirurgian jälkeen toteutettavan kuntoutuksen kohdalla. Myös
179 sairaaloinen lihavuus oireiden mahdollisena pahentajana tulisi huomioida lihavuutta koskevan
180 Käypä hoito-suosituksen⁴ mukaisesti.

181 Pitkittyneen selkävun syitä ja hoitovaihtoehtoja selvittäessä diagnostiikan ja hoidon perusta on
182 huolelliseen haastatteluun perustuva ja riittävän yksityiskohtaisesti kirjattu oirehistoria
183 (anamneesi) sekä selän kliininen tutkimus. Magneettikuvantaminen sekä röntgenkuvaus seisten
184 kuuluvat myös leikkausharkintaa edeltäviin tutkimuksiin siten kuin alaselkävun Käypä hoito –
185 suosituksessa kuvataan. Harkinnan mukaan voidaan hoitopäätösten tukena käyttää taivutuskuvia,

⁴ <https://www.kaypahoito.fi/hoi50124>

STM051:00/2020
VN/24922/2020

- 186 ENMG-tutkimusta ja luuntiheysmittausta. Yksittäisiä kliinisesti merkittäviä millimetri-määräisiä raja-
187 arvoja nikaman siirtymälle ei kuvantamistutkimusten perusteella voida määritellä.
- 188 Erikoissairaanhoidon lähettämistä tulee harkita, mikäli potilaalla on vaikea pitkittynyt kipu, josta
189 aiheutuu merkittävä toimintakyvyn alenema aktiivisen konservatiivisen hoidon toteuttamisesta
190 huolimatta. Tyypilliset oireet ovat selän pettämisen tai katkeamisen tunne, puukoniskumainen
191 paikallinen selkäkipu sekä hermojuurten ärsytyksestä johtuva säteilykipu alaraajaan.
192 Kuvantamislöydösten tulee tukea sitä, että oireiden syynä on nikamakaaren höltymä ja siihen
193 liittyvä nikaman siirtymä taikka välilevyrappeumaan liittyvä mekaaninen kipu.
- 194 Päätös lannerangan luudutusleikkauksesta tulee tehdä yksilöllisesti hyödyt ja haitat huolellisesti
195 yhdessä potilaan kanssa punniten. Huomioon tulee ottaa muun muassa potilaan ikä, oireiden syy,
196 vaikeus ja kesto, realistinen mahdollisuus vaikuttaa työ- ja toimintakykyyn sekä muut
197 hoitovaihtoehdot. Leikkaavan yksikön päättämässä tulee huomioida keskittämisesetuksen
198 vaatimukset.
- 199 Muiden sairauksien, kuten diabeteksen tai sairaalloisen lihavuuden, hyvästä hoidosta
200 huolehtiminen lisää leikkaushoidon turvallisuutta ja tuottaa terveyshyötyä, vaikkei leikkaukseen
201 päädyttäisikään. Tilanteissa, jotka voivat johtaa kirurgisiin toimenpiteisiin, on hyvä käynnistää
202 ajoissa leikkausta edeltävää arviointia koskevan Käypä hoito –suositusten⁵ mukaiset toimet, jotka
203 edistävät hyvää kirurgisen hoidon lopputulosta ja vähentävät haittatapahtumia.
- 204 Leikkauksesta kotiutuessa fysioterapeutin tulee antaa potilaalle ohjeet omatoimiseen
205 kuntoutumiseen. Lisäksi hänelle tulee määritellä mahdolliset yksilölliset toiminnan rajoitukset,
206 jotka tiedonkulun varmistamiseksi on myös kirjattava potilasasiakirjoihin.
- 207 Leikkauksen jälkeinen kontrollikäynti ensi vaiheen toipumisen varmistamiseksi tulisi toteuttaa noin
208 kolmen kuukauden kuluttua leikkauksesta. Tuolloin tilanne kontrolloidaan myös
209 röntgenkuvauksella. Toipumisen etenemisen varmistamiseksi jo aiempi käynti fysioterapeutin
210 vastaanotolla voi olla perusteltu ja silloin voidaan tarvittaessa tarkistaa myös kotiutuessa
211 annettujen rajoitusten tarpeellisuus. Mahdollisten myöhempien kontrollikäyntien ajoitus ja sisältö
212 määräytyvät paikallisten käytäntöjen perusteella.
- 213 Tarvittaessa potilaille kirjoitetaan kotiutuessa sairauspoissaolotodistus leikkauksen laajuudesta ja
214 työnkuvasta riippuen 1-3 kuukaudeksi noudattaen Sairauspoissaolon tarpeen arviointia koskevan
215 Käypä hoito –suositusten⁶ periaatteita. Sairauspoissaolon jatkotarpeen arviointi sekä mahdollisten
216 rajoitusten jatkamisen tarve tulee arvioida työterveyshoidossa tai perusterveydenhuollossa.
- 217 Mikäli potilaan kuntoutuminen ei edisty asianmukaisesti, tulee hänet ohjata kuntoutukseen.
218 Leikkauksen jälkeisen (post-operatiivinen) kuntoutuksen tavoitteena on potilaiden kivun

⁵ <https://www.kaypahoito.fi/hoi50066>

⁶ <https://www.kaypahoito.fi/hoi50121>

STM051:00/2020
VN/24922/2020

219 hallintakeinojen löytäminen ja toimintakyvyn parantaminen. Kuntoutus toteutetaan useimmiten
220 moniammatillisesti. Tavallisimpia kuntoutusmenetelmiä ovat asteittain lisääntyvä ohjattu
221 terapeuttinen harjoittelu ja kognitiivis-behavioraalinen hoito (muokattu Käypä hoito -suosituksesta
222 2017). Kuntoutuksessa keskeistä on huomioida kokonaisvaltaisesti työ- ja toimintakyvyn
223 vaikuttavat biopsykososiaaliset tekijät yksilöllisen tarpeen mukaan (Biopsykososiaalinen kuntoutus
224 pitkittyvässä tai toistuvassa selkäkivussa).

225

226 9. Yhteenveto suosituksesta

227

228 Luudutuskirurgia kuuluu terveydenhuollon palveluvalikoimaan nikaman höltymästä ja siihen
229 liittyvästä nikaman siirtymästä, välilevyrappeumasta tai välilevytyräleikkauksen jälkitilasta johtuvan
230 vaikean kroonisen selkäkivun hoidossa, mikäli asianmukaisella konservatiivisella hoidolla ja
231 kuntoutuksella ei ole saavutettu riittävää oireiden lievenemistä. Ennen leikkauspäätöstä tulee
232 tehdä Käypä hoito –suosituksen mukaiset kuvantamistutkimukset.

233 Kotiutuessa potilaalle tulee antaa ohjeet omatoimiseen kuntoutumiseen.

234 Leikkauksen jälkeen toipumisen eteneminen tulee kontrolloida noin kolmen kuukauden kohdalla
235 vastaanottokäynnillä, johon sisältyy röntgenkuvaus. Mikäli potilaan kuntoutuminen ei edisty
236 asianmukaisesti, tulee hänet viimeistään tässä vaiheessa ohjata moniammatilliseen kuntoutukseen.

237

238 10. Lisänäytön kerääminen ja suositusten vaikutusten seuranta

239

240 Suomeen on vuonna 2017 perustettu selkärekiesteri, joka toimii selkäkirurgian laaturekisterinä.
241 Rekisterissä on tammikuussa 2021 mukana 15 sairaalaa, joissa tehdään 83 % Suomen vuosittaisista
242 selkäkirurgisista toimenpiteistä. Rekisteriä käytetään jo nyt valtakunnallisessa
243 vertaiskehittämisessä. Tavoitteena on kirurgien merkintöjen osalta 100 % ja potilaiden
244 raportointien osalta 80 % kattavuus. Palveluvalikoimaneuvoston työ on osoittanut, että
245 satunnaistetuilla tutkimuksilla on saatavissa vain suuntaa antavaa tietoa selkäkirurgian
246 vaikuttavuudesta. Valtakunnallinen selkärekiesteri on välttämätön leikkausaiheiden
247 yhdenmukaistamiseksi sekä operatiivisen hoidon vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden
248 kehittämiseksi yhä paremmaksi. Selkärekiesteriä tulisi kehittää niin, että se kattaisi koko hoito- ja
249 palveluketjun, myös konservatiivisen hoidon.